

Importanța habitatelor naturale din Valea Nirajului și a Târnavei Mici

Administrația Natura 2000
Valea Nirajului - Dealurile Târnavelor

CE ESTE NATURA 2000?

DE CE E IMPORTANT PENTRU NOI?

Natura 2000 reprezintă cel mai important instrument pentru oprirea declinului biodiversității europene. Astfel, ea asigură menținerea acelor sisteme naturale, care stau la baza dezvoltării economice și sociale. Oferă șanse pentru dezvoltarea rurală în armonie cu natura, deoarece fără susținerea comunităților locale, protecția naturii este imposibilă.

Biodiversitatea actuală a continentului se datorează mai ales relației dintre om și natură, al modului de gospodărire tradițională al pădurilor, al terenurilor agricole, modului de gestionare al fondului cinegetic, de creștere a animalelor domestice, și al turismului. Valorile naturale din multe arii Natura 2000 s-au format de-a lungul secolelor datorită modului tradițional de lucrare al terenurilor. Habitatele formate în urma coabitării omului cu natura ar dispărea dacă s-ar renunța la aceste metode de lucrare a pământului.

Sfrâncioc roșiatic (*Lanius collurio*)

Cucuvea (*Athene noctua*)

Șefii de stat europeni au recunoscut și importanța economică a naturii. Un eveniment marcant în protecția naturii în Uniunea Europeană reprezintă adoptarea celor două directive (pachete de legi): Directiva Păsări din 1979 care protejează păsările sălbatice și Directiva Habitate din 1992, care protejează toate celelalte specii și habitatele naturale periclitate.

Pe baza acestor două directive, a luat naștere rețeaua de arii protejate Natura 2000. Scopul declarat al înființării rețelei Natura 2000 este de a proteja și conserva specii și habitate vulnerabile europene, de a conserva biodiversitatea, fără a se lua în considerare granițele politice. Ariile desemnate ar trebui să formeze o rețea, legate prin coridoare ecologice, siturile nu trebuie să fie îndepărtate și izolate.

NATURA 2000 SE COMPUNE DIN DOUĂ TIPURI DE ARII PROTEJATE:

- **SCI** (Sites of Community Importance – **Situri de importanță comunitară**), se desemnează fie pentru protecția habitatelor naturale (există aproximativ 231 de tipuri de habitate), fie pentru protecția diferitelor specii (există peste 800 de specii prioritare).
- **SPA** (Special Protection Areas – **Arii de protecție specială avifaunistică**), desemnate pentru protecția a mai mult de 200 de specii de păsări.

Totalitatea acestor arii formează rețeaua Natura 2000, care pune accent pe speciile și habitatele de interes european. Ariile protejate Ariile protejate Natura 2000 din UE și din România pot fi vizualizate pe adresa de web: <http://natura2000.eea.europa.eu>

Natura2000 are în vedere atât interesele oamenilor cât și al naturii

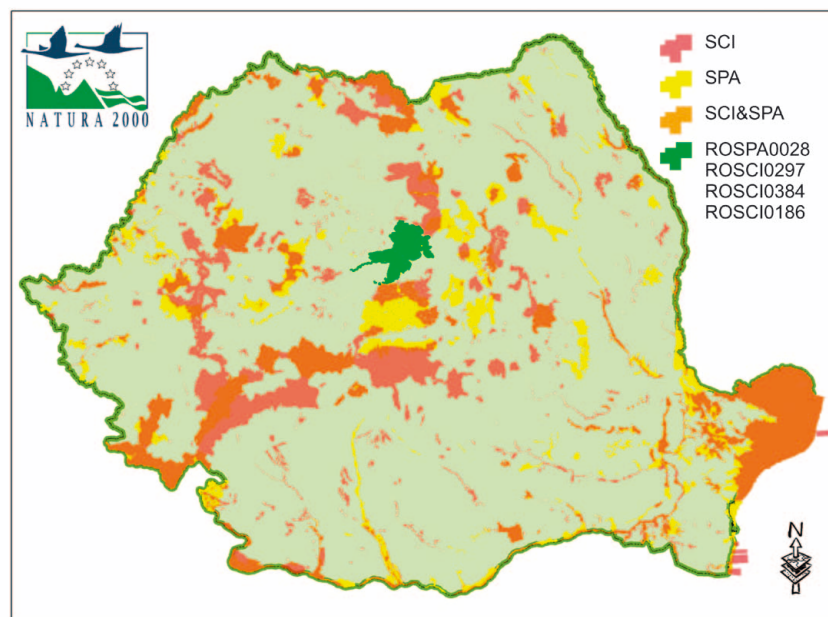

Specii și habitate prioritare

Natura 2000 este o obligație a României ca stat membru al Uniunii Europene. Aceasta nu constă doar în desemnarea ariilor, siturilor, ci și în managementul și ocrotirea de lungă durată a acestor teritorii. În România se regăsesc multe specii și habitate care sunt periclitate pe plan european, care la noi sunt destul de comune. România trebuie să desemneze arii protejate și pentru acestea, deoarece nouă ne revine datoria de a menține specia sau habitatul respectiv.

Procesul de desemnare a siturilor Natura 2000 se apropie de final, multe arii au deja custozi, administratori. Administrația unui sit Natura 2000 poate fi acordată oricărei persoane juridice, care poate dovedi competența științifică necesară (de ex. direcții silvice, organizații nonguvernamentale). Pentru buna gestionare a teritoriilor este necesară pregătirea planurilor de management, în care sunt stipulate măsurile necesare protecției habitatelor și speciilor. Activitățile economice deja începute se pot continua, dar noile activități necesită acordul administratorilor.

În multe situații, speciile și habitatele protejate din siturile

Natura 2000 au apărut și s-au menținut ca urmare a activităților umane de exploatare durabilă a resurselor naturale. Managementul acestor zone va trebui să țină cont de faptul că Natura 2000 este, în primul rând, un instrument de conservare a biodiversității. În siturile Natura 2000 vor fi permise activități agricole tradiționale, unele dintre acestea necesare pentru menținerea, cultivarea și obținerea produselor ecologice - legume, fructe, produse lactate, carne, sucuri de fructe, activități de vânătoare și pescuit, cu condiția ca siturile Natura 2000 să își păstreze obiectul conservării. Exploatarea terenurilor agricole nu trebuie să conducă însă la degradarea sau distrugerea habitatelor naturale și a speciilor de plante și animale de interes comunitar, pentru care zona a fost declarată sit Natura 2000.

ARIILE PROTEJATE NATURA 2000 ÎN VALEA NIRAJULUI ȘI A TÂRNAVEI MICI ȘI ADMINISTRAREA LOR

În regiunea Văii Nirajului și a Târnavei Mici există patru arii Natura 2000. Suprafața totală este în jur de 91.000 ha, care cuprinde 3 situri de importanță comunitară (SCI) și 1 sit de importanță avifaunistică (SPA). Acestea se întind pe 3 județe, cuprind 41 de comune cu o populație de peste 150 de mii de locuitori. Marea majoritate a comunelor se află în județul Mureș (35 de comune), 4 în județul Harghita și 2 în județul Sibiu.

În siturile Natura 2000 vor fi menținute activitățile economice, dar cu accent deosebit pe conservarea speciilor și habitatelor pentru care au fost declarate

Cele 4 arii protejate sunt următoarele:

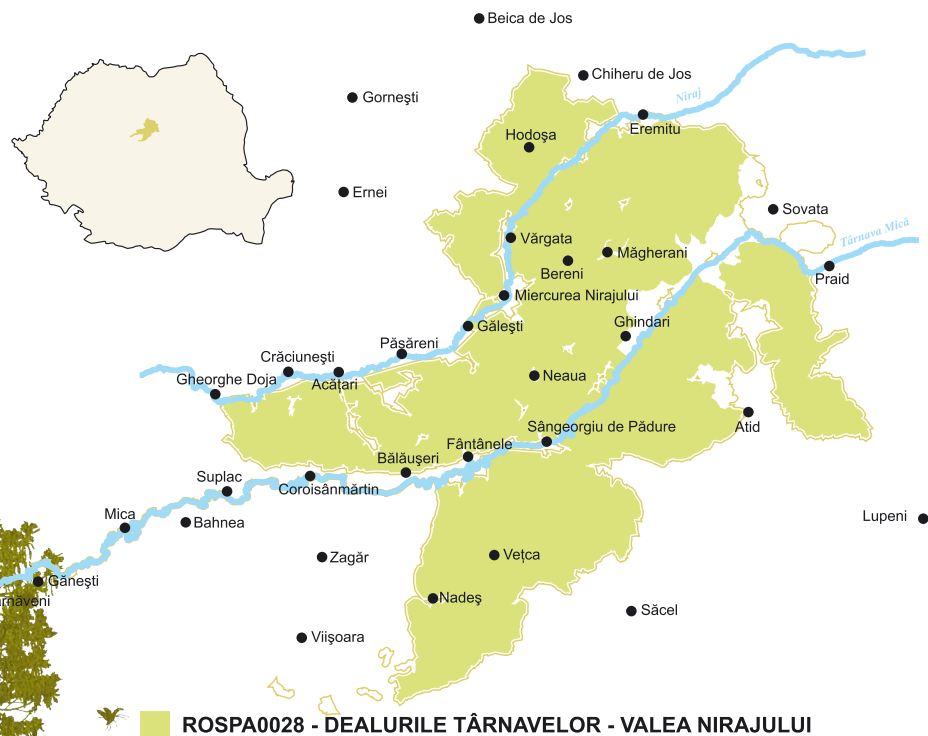
• **ROSPA0028 – Dealurile Târnavelor – Valea Nirajului**, cu suprafața de 86.073 ha.

Această arie a fost desemnată pentru protejarea păsărilor, cum ar fi de ex. acvila țipătoare mică, cristelul de câmp. Prin ocrotirea păsărilor, și alte specii și habitate vor beneficia de protecție. Astfel, de exemplu, și pajiștile valoroase din această zonă, cu diferite specii de orhidee sălbatice, stângenel siberian și narcise, vor fi protejate.

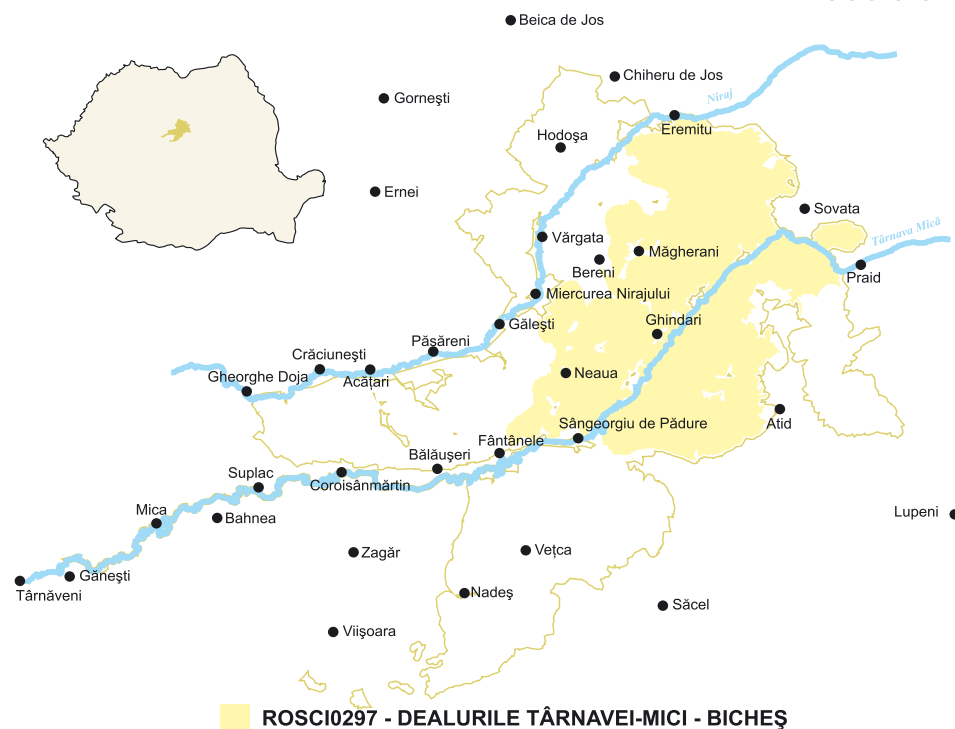
• **ROSCI0297 – Dealurile Târnavei-Mici – Bicheș**, cu suprafața de 37.082 ha.

Această arie a fost desemnată pentru protecția pădurilor (ocupă jumătate din aria desemnată) și pentru protejarea carnivorelor mari. Regiunea e foarte importantă din punct de vedere al conservării populațiilor europene de urs brun, lup sau vidră. Tot aici trăiesc și insecte protejate de lege, cum ar fi rădașca.

RO SPA 0028

RO SCI 0297

• **ROSCI0384 – Râul Târnava Mică**, cu suprafața de 331 de ha.

În râul Târnava Mică trăiesc specii de pești valoroși, cum ar fi moioaga și porcușorul de nisip. Tot aici, putem găsi scoica de râu sau fluturele roșu de mlaștină. Aria a fost desemnată pentru protecția râului Târnava Mică și pentru pădurile aluviale cu anin negru și frasin, un habitat foarte valoros.

RO SCI 0384

• **ROSCI0186 – Pădurile de stejar pufos de pe Târnava Mare**, cu suprafața de 240 ha.

Pădurile de stejar pufos reprezintă un habitat prioritar, cu arii de răspândire restrânse. Cuprinde specii iubitoare de căldură (termofile) specifice zonelor cu altitudine mică sau versanților mai calzi. Tocmai datorită acestor preferințe, cele mai multe arii de răspândire a acestor păduri au intrat în circuitul agricol. Această arie protejată Natura 2000 se compune din nouă petice de păduri, apropiate unul de celălalt, aflate atât în județul Mureș cât și Sibiu, între localitățile Daneș și Dumbrăveni.

RO SCI 0186

ADMINISTRAREA ARIILOR PROTEJATE NATURA 2000

Asociația Microregiunea Valea Nirajului – Nyárárdmente în parteneriat cu Asociația Microregională Târnava Mică – Bălăușeri-Sovata și Asociația „Grupul Milvus” a câștigat dreptul de administrare al ariilor protejate Natura 2000 mai sus menționate, printr-un contract semnat cu Ministerul Mediului și Pădurilor pe o perioadă de 10 ani, până în anul 2022. Cele trei organizații au format o structură de administrație care funcționează sub egida Asociației Microregiunea Valea Nirajului. De asemenea, rezervațiile naturale Dealul Firtuș - Comuna Corund (județul Harghita) și Arboretul cu Chamaecyparis lawsoniana - Sângeorgiu de Pădure (județul Mureș) se află tot în custodia administrației. Pe lângă respectarea și asigurarea aplicării legilor în vigoare, scopul administrării este și stabilirea unui echilibru între interesele economice ale localnicilor, mediul sănătos, nevoile generațiilor viitoare și între protecția naturii.

Să ajutăm munca lor, să contribuim și noi la întărirea comunităților noastre!

www.valeanirajului.ro/natura2000

Administrația Natura 2000
Valea Nirajului - Dealurile Târnavelor

VALORILE NATURALE DIN JURUL NOSTRU

HABITATE ȘI SPECII DIN VALEA NIRAJULUI ȘI A TÂRNAVEI MICI

În cele ce urmează vom prezenta pe scurt cele mai comune habitate din aria protejată, importanța și funcțiile lor. Se vor prezenta, de asemenea, câteva specii caracteristice fiecărui mediu de viață, în primul rând cele care sunt prioritare pentru rețeaua Natura 2000 (notate cu *) și pe cele comune. Speciile prioritare sunt speciile pentru care s-au desemnat ariile protejate și prin ocrotirea lor, implicit se asigură și protecția întregului ecosistem.

PĂDURILE

Pădurea este una dintre cele mai complexe ecosisteme. Aceasta nu este alcătuită numai din arbori, ci și din celelalte vietăți care o populează: de la microorganismele din sol, până la mușchii de pe trunchiurile copacilor, ciuperci, plante ierboase și lemnoase, precum și animalele (insecte, păsări, mamifere etc.). Pădurea este un sistem foarte complex, în care organismele trăiesc într-o strânsă relație.

Valoarea unei păduri naturale nu se poate compara cu cea a unei păduri plantate, în care sunt, mai degrabă, doar arbori plantați unul lângă celălalt. Plantațiile de păduri vor funcționa ca păduri naturale doar în cazul în care (peste zeci de ani) arborii încep să crească și acestea vor fi populate de speciile specifice pădurilor naturale. De aceea, trebuie să plantăm arbori autohtoni - care sunt specifici habitatului. Speciile străine se vor răspândi în mod agresiv, vor invada și vor distruge mediul de trai al speciilor originare.

Este foarte important să avem grijă de

Pădurea este un sistem foarte complex, în care organismele trăiesc într-o strânsă relație

Gorun
(*Quercus petraea*)

Speciile alohtone se vor răspândi în mod agresiv, vor invada și vor distruge mediul de trai al speciilor originare

Cenusaș (*Ailanthus altissima*)

pădurile noastre naturale și să le gestionăm cu o eficiență care nu va perturba mediul de viață a celor care le populează! De exemplu, să nu avem tăieri rase, pentru că acestea sunt ca și satele complet demolate. Pe lângă faptul că distrugem arborii, lăsăm fără locuință mii de vietăți.

Serviciile de mediu asigurate de pădure

Din cele mai vechi timpuri, omul folosește pădurile ca surse inepuizabile (aer proaspăt, apă curată, masă lemnoasă). Totodată, pădurea ajută la stoparea inundațiilor, a eroziunii solului și a alunecărilor de teren, pentru că rădăcinile fixează solul. Probabil cel mai important rol al pădurii este capacitatea de a purifica aerul și apa. Nu este vorba doar de absorbirea dioxidului de carbon, ci și de emisiile de oxigen și filtrarea impurităților din atmosferă (ex. praf, dioxid

Rădașcă (*Lucanus cervus*)

de sulf, etc.). În funcție de compoziția ei, un hectar de pădure produce 30 de tone de oxigen pe an și absoarbe 16 tone de dioxid de carbon pe parcursul fotosintezei. De asemenea, un hectar de pădure poate reține 60-70 de tone de praf pe an.

Fauna pădurilor

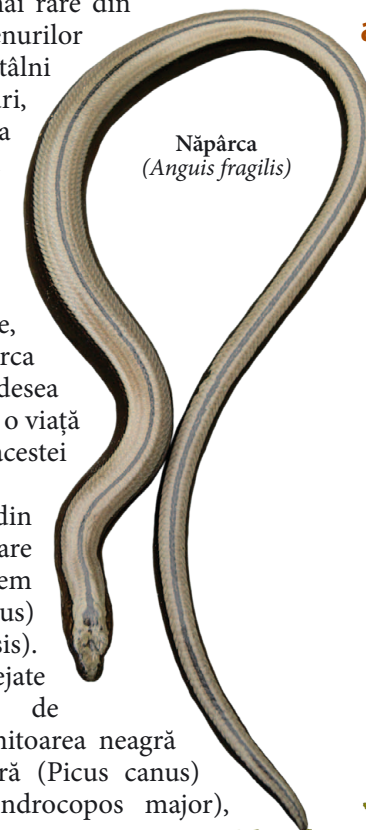
Nevertebrate: una dintre insectele din ce în ce mai rare ale pădurilor de stejar este *rădașca (*Lucanus cervus*).

Amfibieni: Deși *buhaiul de baltă cu burta galbenă (*Bombina variegata*) este una dintre cele mai des întâlnite specii de broaște din regiune, pe plan european este considerată una dintre cele mai periclitare specii de amfibieni. Trăiește și se înmulțește în băltoace temporare, care devin din ce în ce mai rare din cauza schimbărilor în utilizarea terenurilor și a încălzirii globale. Ne putem întâlni și cu alte specii de amfibieni în păduri, cum ar fi salamandra (*Salamandra salamandra*), broasca râioasă brună (*Bufo bufo*), broasca roșie de munte (*Rana temporaria*), broasca roșie de pădure (*Rana dalmatina*) sau brotăcelul (*Hyla arborea*).

Reptile: În pădurile din regiune, trăiește șarpele de sticlă sau năpârca (*Anguis (fragilis) colchica*), care este adesea confundată cu un șarpe, și deși trăiește o viață retrasă, este adesea ucisă din cauza acestei asemănări.

Păsări: Cea mai răspândită acvilă din pădurile noastre este *acvila țipătoare mică (*Aquila pomarina*), dar ne putem întâlni și cu *viesparul (*Pernis apivorus*) sau cu *huhurezul mare (*Strix uralensis*). Dintre ciocănituri, sunt protejate următoarele specii: *ciocănitura de stejar (*Dendrocopos medius*), *ciocănitura neagră (*Dryocopus martius*), *ghionoaia sură (*Picus canus*) și ciocănitura pestriță mare (*Dendrocopos major*),

Pădurea ajută la stoparea inundațiilor, a eroziunii solului și a alunecărilor de teren

Năpârca (*Anguis fragilis*)

Muscar gulerat
(*Ficedula albicollis*)

o specie mai des întâlnită. Din rândul păsărilor cântătoare muscarul gulerat (*Ficedula albicollis*) își face cuibul în scorburi, la fel ca ciocănitonii, dar nu este capabil să-și construiască scorbură proprie, ci folosește scorburile abandonate ale ciocănitonilor.

Mamifere: Dintre liliaci, *liliacul cârn (*Barbastella barbastellus*), *liliacul mic cu potcoavă (*Rhinolophus hipposideros*) și specia mai puțin periclitată, liliacul de seară (*Nyctalurus noctula*) sunt specifice zonei. Cel mai des întâlnit dintre mamiferele mici este șoarecele gulerat (*Apodemus flavicollis*), dar și pârșul mare (*Glis glis*) precum veverița (*Sciurus vulgaris*). *Jderul de copac (*Martes martes*), pisica sălbatică (*Felis silvestris*) și mamiferele carnivore de talie mare, cum ar fi *lupul (*Canis lupus*) și *ursul (*Ursus arctos*), sunt indispensabile din punctul de vedere al menținerii echilibrului ecosistemelor silvice.

Muscarul gulerat folosește scorburile abandonate ale ciocănitonilor

Pisică sălbatică
(*Felis silvestris*)

PAJIȘTI

Pajiștile sunt acele arii populate de plante perene ierboase, unde se practică pășunatul (pășune) sau cositul (fânețe). Majoritatea pajiștilor au apărut și s-au păstrat din cauza influențelor umane. Cositul și pășunatul practicat de mii de ani a dus la evoluția unei flore și faune unice pe plan mondial. „Rezidenții” s-au adaptat treptat acestui habitat nou, și sunt organisme a căror viață este strâns legată de pajiști, și care nu ar fi capabile să supraviețuiască într-un alt mediu.

Pășunatul și cositul manual sunt esențiale pentru păstrarea acestor pajiști. Fără aceste intervenții umane, pășunile s-ar acoperi cu arbuști, și mai târziu ar deveni păduri.

Dacă încetăm lucrarea, gestionarea pășunilor, în doar câțiva ani, aceste habitate vor dispărea. O pătrime a speciilor de plante periclitate și o treime din insectele amenințate cu dispariția sunt strâns legate de pajiști, depind de ele. Majoritatea speciilor de fluturi trăiesc exclusiv pe pajiști și fiecare dintre ele supraviețuiește doar în preajma unei anumite specii de plante. Pe pășuni trăiesc și o mulțime de mamifere mici, care servesc ca hrană prădătorilor. Deși majoritatea păsările răpitoare își construiesc cuibul în copaci, procurarea hranei este strâns legată de pajiște. Pășunile nu constituie doar locul de hrănire al păsărilor, deoarece servesc și ca loc de cuibărire pentru unele păsări, ca ciocârlița de câmp și cristelul de câmp.

Pentru protejarea diversității lumii vii, cel mai indicat este cositul manual, însă acesta devine o activitate tot mai rară și în România.

În conservarea ecosistemelor de pășuni joacă un rol important și gestionarea pășunatului

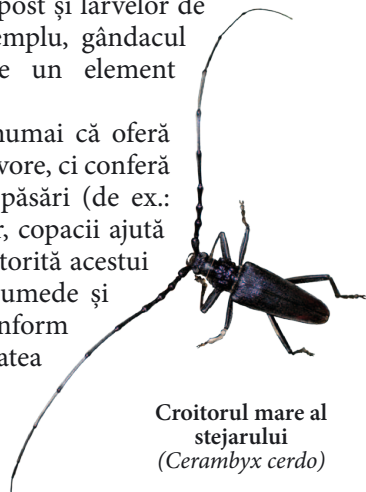
În vederea conservării biodiversității cositul manual are un rol foarte important

La fel de prielnică e și cosirea cu motocoasa manuală. Aceste tipuri de cosit permit animalelor din iarbă să se ascundă. Dacă folosim motocosoarea, este important să cosim în spirală din centrul spre exterior, pentru a oferi șansa animalelor să scape din calea coasei. În conservarea ecosistemelor de pășuni joacă un rol important și

gestionarea pășunatului. În afară de pășunatul cu ovine, ce prezintă un mare risc de supra-pășunare, ar trebui menținut pășunatul și cu alte animale (mai ales cel cu bovine). Animalele ierbivore mănâncă iarba până la diferite lungimi, care duce la apariția unui habitat foarte divers. Pășunatul animalelor duce și la fertilizarea terenurilor, excrementele lor devenind loc de adăpost și larvelor de insecte sau insectelor adulte (de exemplu, gândacul de bălegar). Lumea insectelor este un element fundamental în lanțul trofic.

Arborii care trăiesc pe pajiști nu numai că oferă umbră oamenilor sau animalelor ierbivore, ci conferă loc de cuibărire și multor specii de păsări (de ex.: potârniche, fazan). Prin rădăcinile lor, copacii ajută la menținerea umidității din sol, și datorită acestui lucru pășunile împădurite sunt mai umede și sunt mai bine protejate de vânt. Conform studiilor, copacii cresc productivitatea pășunilor cu până la 30%.

Croitorul mare al stejarului (*Cerambyx cerdo*)

15

Serviciile de mediu ale pajiștilor

Pășunile și fânețele sunt esențiale pentru nutriția animalelor de casă (bovine și ovine), pentru ca acestea să ofere alimente prime sănătoase. Pajiștile permanente pot ajuta la reținerea apei. Utilizată sustenabil, o pantă mai ușoară de iarbă, pe care sunt plante de 20 cm, într-o comunitate închisă, poate susține de șapte ori mai multă apă decât un teren similar necultivat. O pășune suprafolosită reține doar de patru ori mai multă apă decât un teren necultivat. Astfel, utilizarea corectă a pajiștilor cultivate poate fi o soluție excelentă pentru prevenirea eroziunii solului.

Cositul manual este ecologic și nu necesită investiții suplimentare, doar un pic de atenție. Metodele de conservare, care nu provoacă daune financiare și energetice pot fi adoptate cu ușurință. Managementul pășunatului este important nu numai pentru conservarea naturii, ci și pentru sănătatea oamenilor, deoarece carnea de la animalele crescute în acest mod este mai sănătoasă și mai gustoasă.

Pajiștile cu arbori sunt mai bine protejate de vânt

Fauna pajiștilor

Amfibieni: în depresiunea colinară a Transilvaniei trăiește *tritonul comun transilvănean (*Lissotriton vulgaris amplensis*), subspecie unică în lume, ceea ce face și mai importantă protecția

Tritonul comun (*Lissotriton vulgaris amplensis*)

acestor pajiști. Tot aici ne putem întâlni și cu *tritonul cu creastă (*Triturus cristatus*). *Broasca săpătoare brună (*Pelobates fuscus*) își petrece ziua fericit în vizuină, însă este foarte sensibilă la schimbările de compoziție a solului. Pe pajiștile din regiune ne putem întâlni și cu *buhaiul de baltă cu burtă galbenă (*Bombina variegata*), cu *broasca râioasă verde (*Bufo viridis*), cu broasca roșie de pădure (*Rana dalmatina*) și cu brotăcelul (*Hyla arborea*).

16

Cristel de câmp
(*Crex crex*)

Reptile: Cea mai comună specie de șopârlă de la noi este gușterul (*Lacerta viridis*), cea mai mare este șopârlă de câmp (*Lacerta agilis*). După cum îi sugerează și numele, șopârlă de munte (*Zootoca vivipara*) își aduce pe lume puii vii, prin naștere. La fel procedează și năpârca (*Anguis (fragilis) colchica*) și șarpele de alun (*Coronella austriaca*), spre deosebire de celelalte reptile, care depun ouă.

Păsări: Pe pajiștile dealurilor Târnavelor și Bicheșului trăiesc o mulțime de specii de păsări protejate. Aceste teritorii au devenit protejate grație acestor bogății avifaunistice. Multe păsări se hrănesc pe pășuni, dar cuibăresc în arbuștii, arborii și liniile de pădure de pe marginea pajiștilor. Aceste păsări necesită un habitat mozaic special. În tufișuri cuibărește

*sfrânciocul roșiatic (*Lanius collurio*), *silvia porumbacă (*Sylvia nisoria*), în timp ce *sfrânciocul cu frunte neagră (*Lanius minor*) își construiește cuibul în copaci. Viața *ciocârliei de pădure (*Lullula arborea*) depinde mult de pajiști, aici se hrănește și cuibărește, la fel ca și *cristelul de câmp (*Crex crex*), al cărui populații sunt periclitate pe plan global.

Mamifere: Mamiferele mici sunt o sursă foarte importantă de hrană pentru animale de pradă (de ex.: nevăstuici, jderi, vulpi) și păsări (de ex.: șorecar comun, vânturel, barză), care se hrănesc cu cea mai abundentă specie, adică cu șoarecele de câmp (*Microtus arvalis*), dar mănâncă și specii precum șoarecele pitic (*Micromys minutus*). Dintre mamiferele insectivore putem menționa ariciul (*Erinaceus*

Silvie porumbacă (*Sylvia nisoria*)

roumanicus), chițcanul de câmp (*Crocidura leucodon*) și chițcanul comun (*Sorex anareus*), care mâncând cantități mari de insecte, contribuie la menținerea echilibrului ecologic.

HABITATE UMEDE

Zonele umede sunt acele suprafețe, care conțin apă dulce sau sărată în mod temporar sau permanent. Ecosistemele acvatice sunt cele mai vulnerabile habitate, amenințate atât la nivel local cât și global. Acest lucru este evidențiat și prin necesitatea semnării Convenției de la Ramsar (Convenția asupra zonelor umede de importanță internațională), care este una dintre cele mai vechi (1971) convenții internaționale de conservare, la care România a aderat în anul 1991.

Ecosistemele acvatice sunt cele mai sensibile la schimbările condițiilor de mediu și a poluării. Un poluant ajuns într-un râu sau pârâu își va face simțit efectul negativ nu numai în locul deversării, ci și la distanțe mari de punctul respectiv, afectând vietățile din apă. Ca și în cazul ecosistemelor terestre, și ecosistemele acvatice au lanțul lor trofic, dar acestea sunt mult mai scurte, și astfel mai vulnerabile. Zonele umede sunt importante nu numai pentru nevertebratele acvatice (ex. insecte acvatice, crustacee), ci și pentru pești, amfibieni, reptile și păsări de apă.

Apa potabilă, în mare parte, se datorează ecosistemelor acvatice

Pe dealurile Târnavei Mici și pe pajiștile dealului Bichiș trăiesc multe specii de păsări rare

Câra (*Sabanejewia balcanica*)

Serviciile de mediu asigurate de zonele umede

Este bine cunoscut faptul că apa potabilă, în mare parte, se datorează ecosistemelor acvatice. În scopul de a păstra capacitatea de auto-purificare a apelor naturale, ar trebui acordată o atenție deosebită păstrării faunei sălbatice.

Una dintre cele mai importante amenințări la adresa apelor naturale este acumularea de substanțe toxice. Majoritatea acestora provin din gospodării și ferme, afectând nu numai ecosistemele acvatice, ci poluând și apa potabilă. Un alt factor important care amenință bunăstarea resurselor acvatice, provine din activități agricole (insecticide, pesticide). Îngrășămintele chimice se infiltrază mai ușor din sol în pânza de apă freatică, decât îngrășămintele organice, iar folosirea ireponsabilă a acestora, poate cauza daune devastatoare apelor noastre. Gunoiul aruncat pe malul râurilor – fie acesta de natură menajeră sau periculoasă (anvelope, acumulatori, electrocasnice) – poate contamina cu materii toxice râurile și lacurile noastre. Utilizarea substanțelor chimice pe pământurile de pe malul apelor crește șansa de contaminare a apelor.

Pe lângă speciile de pești comune, în apele Nirajului și a Târnavelor trăiesc și multe specii periclitare, amenințate cu dispariția. De aceea, se recomandă prudență deosebită în ceea ce privește pescuitul în aceste ape. Trebuie să fim atenți pentru a evita supra-pescuitul, a cărei reglementare este bazată pe eliberarea licențelor de pescuit.

Majoritatea substanțelor toxice din apă provin din gospodării și ferme

Fauna habitatelor umede

Fluturașului purpuriu (*Lycaena dispar*)

Clean (*Squalius cephalus*)

Nevertebrate: *Scoica de râu (*Unio crassus*), care trăiește încă în râul Târnavă Mică este foarte sensibilă la poluarea apei. *Fluturele roșu de mlaștină (*Lycaena dispar*) nu este specie acvatică, însă acesta trăiește pe pajiști umede și de-a lungul apelor. Omida acestuia trăiește și se dezvoltă pe plante acvatice.

Pești: *Moioaga (*Barbus petenyi*) este de o raritate extraordinară în afara României, dar este o specie comună a regiunii și a Târnavei Mici. Ciclul de viață a *boarței (*Rhodeus amarus*) este strâns legat de moluște. La eclozare, peștii trăiesc în siguranță, înăuntrul scoicii. În apele regiunii

ne mai putem întâlni cu

*câra (*Sabanejewia*

balcanica), cu

*porcușorul de

nisip (*Gobio*

kessleri). Din

speciile comune

putem menționa

porcușorul comun (*Gobio gobio*), cleanul (*Squalius cephalus*), scobaru (*Chondrostoma nasus*), mreana (*Barbus barbus*) și beldița (*Alburnoides bipunctatus*).

Amfibieni: Cu *tritonul cu creastă (*Triturus cristatus*) și cu *tritonul comun (*Triturus vulgaris amplensis*) ne putem întâlni în diferite băltoace temporare și lacuri, iar broasca de lac mare (*Pelophylax ridibundus*) poate fi observată în apele Nirajului și a Târnavei Mici.

Reptile: În habitatele umede trăiește șarpele de casă (*Natrix natrix*).

Păsări: Din cauza numărului scăzut de lacuri, pe teritoriul trăiesc doar un număr restrâns de păsări acvatice. Putem vedea stoluri mai mari de rață mare (*Anas platyrhynchos*) și de nagăț (*Vanellus vanellus*), iar excursionistul atent se poate întâlni cu *pescărelul albastru (*Alcedo atthis*) pe tot parcursul anului.

Îngrășămintele chimice se infiltrază mai ușor din sol în pânza de apă freatică, și poate cauza daune devastatoare apelor noastre

Nagât
(*Vanellus vanellus*)

Mamifere: Carnivorul cheie al habitatelor umede, vidra (*Lutra lutra*), este foarte sensibilă la perturbații. Un alt mamifer caracteristic zonelor umede este chițcanul de apă (*Neomys fodiens*).

LIVEZI BĂTRÂNE

Livezile s-au format în urma activității umane și pentru buna funcționare a acestui ecosistem este nevoie de intervenția omului. Prin cosirea plantelor ierboase din livezile lucrate extensiv sau livezile bătrâne abandonate, se pot obține pajiști valoroase, care atrag multe specii (de ex.: fluturi). Pomii din livezile bătrâne asigură sălaș păsărilor, dar uneori pot fi vizitați și de mamifere (câprioare, urși). Livezile bătrâne lucrate în mod extensiv, fără chimicale, oferă un mediu de trai sănătos multor animale (de ex. speciile de pițigoii, de șopârle).

Serviciile de mediu asigurate de livezile bătrâne

Deseori, livezile bătrâne sunt abandonate, fiindcă producția soiurilor de aici e incomparabil mai mică decât a livezilor lucrate intensiv. În producția „bio”, rolul cel mai important le revine tocmai soiurilor vechi, tradiționale, specifice locului.

Proprietarii de livezi cu fâneată pot beneficia de plăți de agromediu, dacă îndeplinesc anumite cerințe specifice, legat de cosit, tăierea crengilor, etc.

Fauna livezilor bătrâne

Amfibieni: În livezile netratate cu chimicale, multe specii își găsesc un al doilea habitat, cum ar fi buhaiul de baltă cu burta galbenă (*Bombina variegata*) sau broască râioasă verde (*Bufo viridis*).

Reptile: Le fel ca și amfibienii, și reptilele consumă insecte, așa ne mulțumesc lucrările „ecologice”, fără substanțe chimice. În iarbă pot trăi șopârla de câmp (*Lacerta agilis*), gușterul (*Lacerta viridis*)

și năpârca (*Anguis (fragilis) colchica*), animale de pradă ale multor răpitoare.

Păsări: În lipsa arborilor bătrâni, multe specii de păsări își găsesc refugiu în livezile bătrâne. Astfel de specii sunt ciocănițoarea de livezi (*Dendrocopos syriacus*) sau grangurul (*Oriolus oriolus*), care prin consumarea insectelor contribuie la menținerea echilibrului ecologic.

Mamifere: Ursul (*Ursus arctos*) și căpriorul (*Capreolus capreolus*) folosesc livezile pentru hrănire, dar șobolanul de câmp (*Apodemus agrarius*) poate fi un locuitor sedentar.

Șoarece de câmp (*Apodemus agrarius*)

TERENURI AGRICOLE

Terenurile agricole sunt ecosisteme artificiale, care stau la dispoziția omului datorită întrebuințării acestora. În ciuda acestui fapt, foarte multe specii sunt legate de aceste terenuri, deoarece își procură hrana de aici. Din cauza deteriorării continue a mediului, este esențial ca omul să înțeleagă, că trebuie să își desfășoare activitățile agricole în așa fel, încât acesta să aibă un impact dăunător cât mai mic asupra naturii. Cultivarea în parcele mari (monoculturi) duce la formarea așa ziselor deșerturi de plantații. Foarte multe viețuitoare nu sunt capabile să traverseze sau să ocolească aceste deșerturi din cauza mărimii acestora, ca urmare vor apărea populații a căror contact este blocat. Cultivarea în parcele mici, variate nu prezintă un obstacol asemănător.

Arderea miriștilor pe terenuri agricole se pedepsește nu doar din cauza riscului mare de incendii. După aprinderea miriștilor, pe lângă resturile vegetale considerate inutile, se omoară și animalele care trăiesc aici, ca de exemplu viermii, care ajută aerisirea și circulația mai bună a apei în sol, dar și multe insecte, larve de insecte și

Șopârla de câmp
(*Lacerta agilis*)

Cultivarea în parcele mici ajută la conservarea biodiversității

Arderea miriștilor este strict interzisă și se pedepsește conform legilor în vigoare

mamifere mici. Arderea miriștilor este o formă răspândită a „curățeniei” de primăvară și toamnă și în România. În prezent, această acțiune este strict interzisă și se pedepsește conform legilor în vigoare, retrăgându-se subvențiile de la gospodării care folosesc această metodă.

Fauna terenurilor agricole

Amfibieni: *Buhaiul de baltă cu burta galbenă (*Bombina variegata*), broasca râioasă verde (*Bufo viridis*) sau broasca roșie de pădure (*Rana dalmatina*) trăiesc pe terenurile agricole.

Reptile: Șopârla de câmp (*Lacerta agilis*) poate fi menționată ca una dintre speciile comune care trăiesc pe aceste terenuri.

Păsări: Multe păsări se hrănesc pe terenurile agricole, ca de exemplu *acvila țipătoare mică (*Aquila pomarina*), *barza albă (*Ciconia ciconia*), ciocârlia de câmp (*Alauda arvensis*), potârnichea (*Perdix perdix*) sau prepelița (*Coturnix coturnix*).

Mamifere: Șoarecele de câmp (*Microtus arvalis*) și șobolanul de câmp (*Apodemus agrarius*) constituie o sursă de hrană importantă pentru multe specii de răpitoare protejate.

Broasca roșie de munte
(*Rana temporaria*)

Acvila țipătoare mică
(*Aquila pomarina*)

AȘEZĂRILE OMENEȘTI

Liliacul de amurg
(*Nyctalus noctula*)

Așezările umane sunt ecosisteme antropice, care s-au format prin distrugerea habitatelor naturale. Din acest motiv, foarte multe specii trebuiau să se adapteze condițiilor create de om. Acestea se hrănesc în apropierea noastră, contribuind la echilibrul ecosistemelor, deci au un rol important în protecția naturii.

Fauna așezărilor omenești

Amfibieni: În preajma așezărilor omenești, unde găsesc spații umede potrivite pentru reproducere, ne putem întâlni cu broasca roșie de munte (*Rana temporaria*), broasca roșie de pădure (*Rana dalmatina*) sau cu broasca râioasă verde (*Bufo viridis*).

Păsări: *Barza albă (*Ciconia ciconia*) se leagă în mod specific de așezările umane, dar în apropierea omului își găsește condiții propice de viață și ciocântoarea de grădini (*Dendrocopus syriacus*) sau cucuveaua (*Athene noctua*).

Mamifere: Multe specii de lilieci locuiesc în clădiri, ca de exemplu liliacul comun (*Myotis myotis*), liliacul mic cu potcoavă (*Rhinolophus hipposideros*), liliacul de seară (*Nyctalus noctula*) și liliacul urecheat cenușiu (*Plecotus austriacus*). Liliecii, cu stilul lor de viață misterios, își onorează cazarea primită prin consumul insectelor. Un alt mamifer de talie mică, care este capabil să se adapteze apropierii omului, este jderul de piatră (*Martes foina*).

Barză albă
(*Ciconia ciconia*)

Foarte multe specii s-au adaptat condițiilor create de om

PREZENTAREA PROIECTULUI

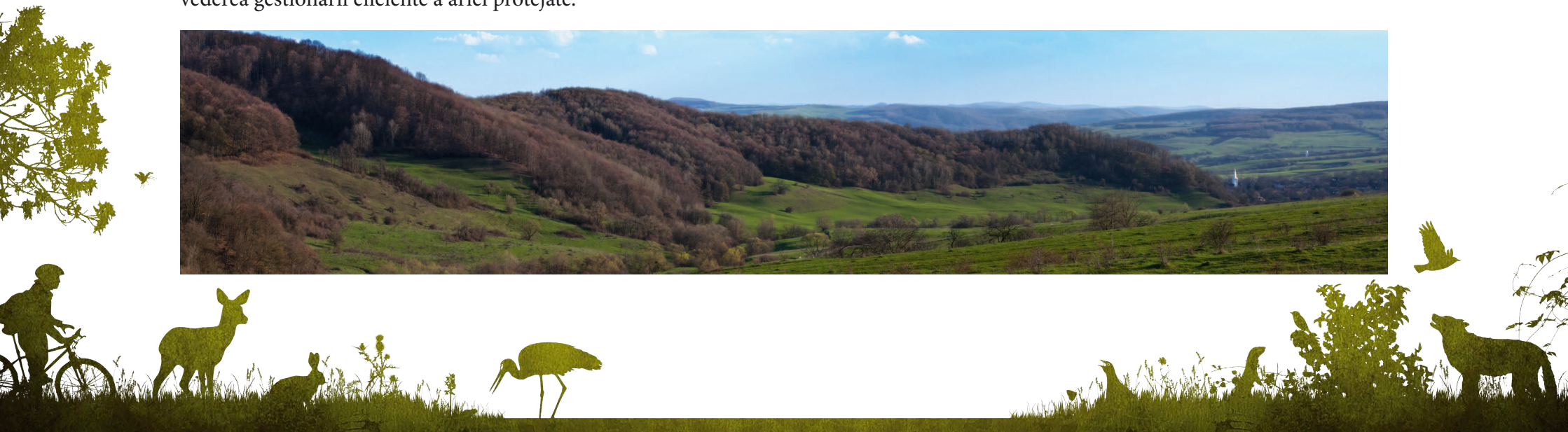
Proiectul „Biodiversitate și dezvoltare durabilă în Valea Nirajului și a Târnavei Mici”, -cofinanțat din Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Sectorial Mediu (POS Mediu), axa prioritară 4 - Implementarea sistemelor adecvate de management pentru protecția naturii - se va implementa în Regiunea Centru, județele Mureș, Harghita, Sibiu. Perioada de implementare a proiectului este de 36 luni (07.08.2012 - 06.08.2015).

Obiectivul general al proiectului îl reprezintă asigurarea managementului adecvat în ariile naturale protejate ROSPA0028 Dealurile Târnavelor și Valea Nirajului, ROSCI0186 Pădurile de Stejar Pufos de pe Târnavă Mare, ROSCI0297 Dealurile Târnavei Mici - Bicheș și ROSCI0384 Râul Târnavă Mică în vederea conservării pe termen lung a patrimoniului natural și în vederea dezvoltării durabile a celor două microregiuni învecinate.

Obiectivele specifice sunt: gestionarea durabilă a resurselor ariilor naturale protejate în baza unui Plan de management integrat; informarea și conștientizarea factorilor cu responsabilități și a membrilor comunității locale; creșterea capacității instituționale ale structurii de administrare în vederea gestionării eficiente a ariei protejate.

LISTA ILUSTRĂȚIILOR ȘI FOTOGRAFIILOR

Coperta din față - Deák Attila	pag. 16 - Sos Tibor
pag. 1 - PhotoNature	pag. 17, jos - maholyoak
pag. 2 - Jan Svetlik	pag. 17, jos - naturgucker
pag. 3 - Nagy Attila	pag. 18 - Deák Attila
pag. 4 - Deák Attila	pag. 19, sus - Deák Attila
pag. 5 - Deák Attila	pag. 19, jos - Deák Attila
pag. 6 - Deák Attila	pag. 20, sus - David Genoud
pag. 7 - Deák Attila	pag. 20, jos - Deák Attila
pag. 8 - Deák Attila	pag. 21 - Eddy Van 3000
pag. 10 - Deák Attila	pag. 22, sus - Cláudio Timm
pag. 11, sus - Luis Fernández	pag. 22, jos - Deák Attila
pag. 11, jos - Deák Attila	pag. 23, sus - Deák Attila
pag. 12 - Deák Attila	pag. 23, jos - Lauri Mäenpää
pag. 13, sus - PhotoNature2	pag. 24, sus - Jan Svetlik
pag. 13, jos - John Lees	pag. 24, jos - Deák Attila
pag. 14 - Deák Attila	pag. 25 - Deák Attila
pag. 15, sus - Deák Attila	pag. 26 - Deák Attila
pag. 15, jos - Deák Attila	Coperta din spate - Deák Attila

CUM SĂ CONTRIBUIM LA PĂSTRAREA HABITATELOR?

Să nu tăiem arborii fără permis!

Nu mai crengile uscate se poate colecta din păduri!

Să scoatem animalele la pășunat sau să coasem fânețele!

Cositul manual are cele mai puține efecte negative asupra naturii.

În cazul motocositoarei:

- trebuie să cosim în spirală, din interior spre exterior, astfel animalele au șanse să se ascundă.
- se recomandă păstrarea unor fâșii, benzi necosite între parcelele de cosit, astfel vietățile de pe fâneată au loc de refugiu. Altfel, animalele se vor ascunde în iarba cosită și la adunare sau la întoarcere acestea se vor răni sau vor muri.
- în cazul folosirii tractorului, se recomandă amplasarea unui sistem de alarmă în partea anterioară a mașinii (bucăți de lanț atârșate, care prin zgomotul făcut sperie din timp animalele).

Să ne lucrăm terenurile agricole în armonie cu natura!

Să folosim îngrășăminte naturale (gunoi de grajd).

Să cultivăm plante variate.

Să cultivăm plantele pe parcele mai mici (agricultură în mozaic), în locul monoculturilor, a parcelelor de zeci și sute de hectare!

Să nu ardem miriștile!

Produce pieirea multor specii de animale mărunte importante în ecosistem!

Pericol de foc!

Pe terenurile agricole nu trăiesc doar acele specii pe care omul le cultivă!

Să ocrotim apele naturale!

Să nu deversăm chimicale sau apă de menaj în apele naturale!

Să economisim cu apa curată!

Administrația Natura 2000 Valea Nirajului - Dealurile Târnavelor

www.valeanirajului.ro/natura2000

Email: office@valeanirajului.ro,

natura@valeanirajului.ro

Tel.: 0265-571-352, 0753-043-683

Birou: Miercurea Nirajului, jud. Mureș, str. Trandafirilor nr. 79

Text: Kelemen Katalin, Papp D. Judith

Design: Deák Attila, Ianius.ro

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României

Proiect cofinanțat din Fondul European de Dezvoltare Regională

Editor: Asociația Microregiunea Valea Nirajului - Nyárádmunte

Titlul proiectului: „Biodiversitate și dezvoltare durabilă în Valea Nirajului și a Târnavei Mici”

Martie 2013

